

17.10.2024

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI TYÖRIITOJEN SOVITTELUSTA JA ERÄIDEN TYÖTAISTELUTOIMENPITEIDEN EDELLYTYKSISTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA (HE 146/2024 vp)

Pyydettynä lausuntona hallituksen esityksestä esitän Elinkeinoelämän keskusliiton puolesta seuraavaa.

Hallitus esittää, että laissa säädettäisiin sovittelijan velvollisuudesta menetellä sovittelutoimessaan kansantalouden kokonaisedun turvaamiseksi siten, että palkanmuodostus toimii mahdollisimman hyvin eikä työmarkkinoiden toimivuutta vaaranneta. Samaa sääntelyä sovellettaisiin myös sovittelulautakuntaan. Lisäksi valtakunnansovittelija tai hänen määräämänsä sovittelija toimisi jatkossa sovittelulautakunnan puheenjohtajana.

Pidämme esitettävää lainsäädäntöä perusteltuna ja olennaisen tarpeellisenä. Kannatamme lainsäädännön hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisesti.

Koska Suomi on vientivetoinen avoin markkinatalous, on välttämätöntä, että avoimessa kansainvälisessä kilpailussa toimiva vientiala määrittää työehtosopimusten kautta tapahtuvaa työvoimakustannusten nousua. Kansantaloutemme kantokyky ja mahdollisuudet rahoittaa hyvinvointiyhteiskunnan palveluita riippuvat vientiyritysten kilpailukyvystä ja verotuloista. Myös julkisen sektorin palkkatasot vaikuttavat suoraan ja välillisesti vientiyritysten työvoimakustannuksiin ja kustannuskilpailukykyyn. Julkisen sektorin palkat rahoitetaan verovaroin, joista merkittävä osa saadaan vientiyrityksistä. Julkisen sektorin palkkamenojen kasvaminen nopeammin kuin julkiset tulot, aiheuttaa kilpailukykyongelmien lisäksi julkisen talouden alijäämää. Palkkaratkaisujen yleisen tason mitoittaminen kansainväliselle kilpailulle alttiiden alojen mukaan turvaa Suomen kilpailukykyä ja vahvistaa työllisyyttä.

Esitettävä lainsäädäntö varmistaisi sovittelijalle mahdollisuuden selkeästi noudattaa työmarkkinamallia, jota on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta noudatettu sovittelutoiminnassa jo vuosikymmenten ajan. Valtakunnansovittelijat ovat katsoneet olevansa sidottuja työmarkkinoilla syntyneeseen yleiseen linjaan, joka on muodostunut vientialan

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 · Eteläranta 10, 00131 Helsinki · Puhelin 09 42020

etunimi.sukunimi@ek.fi · www.ek.fi · Y-tunnus 1902799-1 · Kotipaikka Helsinki

Työelämä
Suvi Lahti-Leeve

17.10.2024

päänavausratkaisusta. Koska periaatetta ei ole kuitenkaan kirjattu lakiin, se on ollut altis haastamiselle. Esitettävä lainsäädäntö selkeyttäisi sovittelijan ja erityisesti sovittelulautakunnan toimintaa ja roolia. Sovittelija voisi vahvemmin puolustaa päänavaajaratkaisua.

Eri alojen sopimusratkaisuilla on vahvoja heijastusvaikutuksia toisiinsa. Jos sovittelussa ei noudatettaisi mitään yleistä työmarkkinaratkaisujen linjaa, neuvottelut päättyisivät hyvin todennäköisesti sovitteluun, jossa palkansaajaliitot pyrkisivät toinen toisensa jälkeen hakemaan aiemmin tehtyjä sopimuksia korkeampia korotuksia omiin sopimuksiinsa. Tällainen tilanne johtaa voimakkaaseen hinta-palkkakierteeseen, mikä on kestänyt kansantalouden sekä sovittelu- ja työmarkkinajärjestelmän toimivuuden kannalta.

Esitettävä lainsäädäntö ei tule millään tavalla rajoittamaan työmarkkinaosapuolten mahdollisuuksia jatkossakaan sopia keskenään palkoista ja muista työsuhteen ehdoista.

Naisvaltaisten alojen palkkauksen kehittäminen on mahdollista myös jatkossa. Esitettävässä lainsäädännössä on kysymys vain valtakunnallisten työehtosopimusten kokonaiskustannusvaikutuksen huomioimisesta sovittelussa. Sovittelijalla olisi mahdollisuus hakea erilaisia ratkaisuja yleisen linjan määrittelemän kustannusvaikutuksen puitteissa. Palkansaajaosapuolten keskinäisellä yhteisymmärryksellä voidaan tehdä mittaviakin kohdennuksia esimerkiksi naisvaltaisille aloille. Myös lisäämällä paikallista sopimista palkoista voidaan vaikuttaa naisvaltaisten alojen palkkojen kehitykseen. Ruotsissa vientivetoinen työmarkkinamalli ei ole estänyt muutoksia suhteellisissa palkoissa eri ammateissa. Ruotsissa naisten ja miesten väliset palkkaerot ovat vuosina 2000-2020 huomattavasti kaventuneet.

Hallitus esittää tärkeitä ja tarpeellisia muutoksia myös sovittelulautakunnan kokoonpanoon ja toimintaan. Valtakunnansovittelijan tai hänen määräämänsä sovittelijan toimiminen sovittelulautakunnan puheenjohtajana toisi sovittelulautakuntaan asiantuntemusta työmarkkinoiden toiminnasta ja työriitojen sovittelusta. Lisäksi sovittelulautakunnan velvoittaminen noudattamaan työriitalaista johtuvia velvoitteita vakauttasi työmarkkinoita.

Toteamme tässä yhteydessä, että myös valtioneuvoston asetusta työriitojen sovittelusta tulisi muuttaa siten, että jatkossa työ- ja elinkeinoministeriö määräisi sovittelulautakunnan muista jäsenistä valtakunnansovittelijan esityksestä.